

Chris Cleave

MOED!

Vertaald door Mario Molegraaf

2016 Prometheus Amsterdam

DEEL I

BEHOUDEN

De oorlog werd verklaard om 11.15 uur en Mary North meldde zich om twaalf uur aan. Ze deed het tijdens de lunch, eer er telegrammen kwamen, voor het geval haar moeder nee zou zeggen. Ze verliet zonder etiquette de etiquetteschool. Ze skiede van Mont-Choisi af, dumpte haar spullen aan de voet van de helling en telegrafeerde het ministerie van Oorlog vanuit Lausanne. Negentien uur later arriveerde ze in St. Pancras, in wolken stoom, met haar skitrui nog aan. De treinfluit gilde. Londen dus. Het was een stad die dol was op wat begon.

Ze ging regelrecht naar het ministerie van Oorlog. De inkt op de plattegrond die ze haar verstrekten rook nog naar zout. Ze snelde de stad door naar haar opdracht, ze wilde geen minuut missen van de oorlog maar vreesde dat het al zover was. Terwijl ze Trafalgar Square over rende en om een taxi zwaaide, vlogen de duiven voor haar op en hun klepperende vleugels waren duizend messen die tegen bordeauxglazen tikten, om te vragen om stilte. Het kon nu ieder ogenblik beginnen – dit vreselijke en heerlijke – en kon nooit zonder haar worden gewonnen.

Oorlog was uiteindelijk toch niet meer dan moraal met helmen en jeeps? En moraal was toch slechts honderd miljoen gesprekjes waarvan de som mannen dapper genoeg maakte om op te rukken? Het ware hart van de oorlog bestond uit een praatje maken, en daarin was Mary geweldig bedreven. De ochtend paste bij haar stemming, zonder bewolking of iets vergelijkbaars in het geheugen. In Londen haastten zich onder stralende luchten tienduizend jonge vrouwen naar hun nieuwe posten, op bevel vanuit Whitehall, vanuit kamers onkenbaar in het oude marmeren hart van het beest. Mary sloot zich

met plezier bij de grote stroom met bereidwilligen aan.

Het ministerie van Oorlog had geen nadere bijzonderheden gegeven, wat een goed teken was. Ze zouden haar verbindingsofficier maken, of attaché bij een generale staf. Alle belangrijke rollen gingen naar meisjes uit een goed nest. Het verhaal ging zelfs dat ze spionnen nodig hadden, wat vooral aansprak omdat je jezelf in het kwadraat kon zijn.

Mary hield een taxi aan en toonde haar plattegrond aan de chauffeur. Hij hield die op armlengte, tuurde naar het neergekrabbelde rode kruis dat aangaf waar ze zich diende te melden. Ze vond hem onduelbaar sloom.

‘Dat grote gebouw, in Hawley Street?’

‘Ja,’ zei Mary. ‘Zo snel u kunt.’

‘Hawley Street School, nietwaar?’

‘Dat lijkt me niet. Ik moet me melden voor een oorlogstaak, begrijpt u.’

‘O. Maar ik heb geen idee wat het daar anders kan zijn dan de school. In die straat heb je verder alleen huizen.’

Mary wilde het tegenspreken, maar hield haar mond en rukte aan haar handschoenen. Want uiteraard hadden ze even voorbij Horse Guards geen prachtige kantoorflat met het bord ‘Ministerie van Wilde Intriges’. Natuurlijk zou ze zich op een onschuldige plek moeten melden.

‘Vooruit dan maar,’ zei ze. ‘Dan zullen ze me wel schooljuffrouw maken.’

De man knikte. ‘Logisch toch? De helft van de schoolmeesters in Londen meldt zich vast voor de oorlog aan.’

‘Dan maar hopen dat de rotting effectief tegen de vijandelijke tanks zal zijn.’

De man reed hen naar Hawley Street met niet meer haast dan het brengen van een zoveelste schooljuffrouw zou verdienen. Mary zorgde ervoor de uitdrukking van een gewone jonge vrouw aan te nemen – een meisje voor wie de taxirit een ongebruikelijke uitspatting zou zijn en voor wie het vooruitzicht van een baan als onderwijzeres opwindend zou lijken. Ze liet haar gezicht het soort oprechte onderdompeling in het heden suggereren dat volgens haar vast ook aan melkkoeien of ganzen was besteed.

Toen ze bij de school aankwam, voelde ze zich bekeken. In overeenstemming met haar rol gaf ze de taxichauffeur een kwart van de fooi die ze hem normaal gesproken had gegeven. Dit was tenslotte haar eerste test. Ze nam de verontschuldigende gang over van een gewoon meisje dat een sollicitatiegesprek voor de boeg had. Alsof de lucht met tegenzin week. Alsof de grond het uitschreeuwde vanwege de wond die elke stap toebracht.

Ze ging het kantoor van de hoofdonderwijzeres in en stelde zich voor. Juffrouw Vine knikte maar keek niet op van haar bureau. Vogelachtig, gebreid vest, bril aan een gootsteenplugkettinkje.

‘North,’ zei Mary nog eens, om het belang van de naam te benadrukken.

‘Ja, ik heb u heel goed gehoord. U krijgt de Kestrel Klas. Begin met de lijst. Prent hun namen zo vlug mogelijk in.’

‘Prima,’ zei Mary.

‘Heeft u eerder lesgegeven?’

‘Nee,’ zei Mary, ‘maar ik heb niet het idee dat het ingewikkeld is.’

De hoofdonderwijzeres nam haar met twee kille vijvers op. ‘Uw ideeën staan niet op het leerplan.’

‘Neem me niet kwalijk. Nee, ik heb nooit eerder lesgegeven.’

‘Heel goed. Wees streng, houd de teugels strak en onderschat niet hoe belangrijk het is dat het kind zijn letters correct vormt. Het verstand is als de hand.’

Mary vond dat de ‘hoofdonderwijzeres’ het een beetje overdreef. Misschien zou ze het aan de superieur van de vrouw melden wanneer ze er eenmaal achter was bij welk onderdeel ze werkelijk zou gaan horen. Al hield ze zich in, de aandacht van de vrouw voor details was indrukwekkend. Hier had je potten met geslepen potloden, blikjes met punaises. Hier had je een keurige stapel liedboekjes, allemaal met ander behangpapier gekaft, precies zoals kinderen het klusje echt hadden geklaard als je hun er in de eerste week van het nieuwe schooljaar mee had belast.

De hoofdonderwijzeres keek op. ‘Geen idee waarover u gniffelt.’

‘Sorry,’ zei Mary, die de vonk van contact niet uit haar ogen wist te weren en een beetje van de wijs raakte toen een reactie uitbleef.

‘Kestrel,’ zei de hoofdonderwijzeres. ‘De gang door, derde links.’

Toen Mary het klaslokaal binnenkwam, vielen eenendertig kinderen aan hun lessenaars stil. Ze bekeken haar met uilenogen en draaiden hun hoofden. Ze waren acht à tien jaar, meende ze – hoewel kinderen natuurlijk vreselijk aan onzichtbaarheid leden en een bewuste afstelling van het oog vergden om ze überhaupt in beeld te krijgen.

‘Goedemorgen, klas. Ik heet Mary North.’

‘Goedemorgen juffrouw North.’

De kinderen zongen het op de tijdeloze toon precies tussen eerbied en spot in, zo perfect dat Mary’s maag omdraaide. Het was allemaal té realistisch.

Ze gaf hun voor de lunch rekenen en nadien schrijven, in de hoop dat er eindelijk een gordijn zou worden weggeschoven; dat haar audities gevolgd zou worden door haar rekrutering. Toen de bel voor het eind van de dag ging, snelde ze naar het dichtstbijzijnde postkantoor en draaide een verbolgen telegram aan het ministerie van Oorlog in elkaar, met de vraag of er een vergissing was gemaakt.

Uiteraard was van een vergissing geen sprake. Ondanks alle blaam die bij de aanstaande grote disjunctie Londen zou treffen – ondanks alle konvooien die bij mist hun escorte misliepen, ondanks alle kulasen die met verkeerde lopen werden verscheept, ondanks alle minnaars die van harten van het foute kaliber waren voorzien – nóóit hoorde je dat de grootse oude hoofdstad niet uitblonk in je precies laten weten wanneer je gevecht zou beginnen.

SEPTEMBER 1939

Mary huilde bijna toen ze vernam dat haar eerste taak als schooljuffrouw zou zijn om haar klas naar het platteland te evacueren. En toen ze erachter kwam dat Londen de dieren uit de zoo dagen vóór de kinderen had geëvacueerd, was ze woest. Als je moest worden verbannen, hoorde de hoofdstad de kinderen toch hoger aan te slaan dan ara's en muskusossen?

Ze bekeek haar lippenstift in een zakspiegeltje en stak toen haar hand op.

‘Ja, juffrouw North?’

‘Is het geen schande eerst de dieren te evacueren?’

Ze zei het zo dat alle kinderen het konden horen. Die stonden in de rij bij hun verzamelpunt voor de lege diertuin van Londen, in afwachting van hun evacuatie. Ze juichten voorzichtig. De hoofdonderwijzeres keek koeltjes naar Mary, waardoor ze aan zichzelf twijfelde. Maar het was toch beslist fout om de beesten de eerste reddingslijn toe te werpen? Was dat niet de vermoeide oudemannenkeus die Noach had gemaakt: de ark vullen met suffice levende have in plaats van met levendige kinderen die iets terug konden zeggen? Zo waren de beste wortels van de mensheid verdronken. Zo waren mensen de gewelddadige inteeltproducten van Cham, Sem en Jafet, konden ze een seizoen bestemmen voor oorlog dat Mary voor kamgaren had gereserveerd.

De hoofdonderwijzeres liet het bij een zucht. Tja, de reden voor de vertraging was simpelweg dat je niet de naam van een ouistiti op een bagagelabel behoefde te schrijven, het dier niet in een tweedeklas treincoupé behoefde te vergezellen en het niet bij een geschikt gastgezin in de Cotswolds behoefde onder te brengen. De lagere primaten wilden al-

leen een lorrie voor de reis en goed eten aan de andere kant, terwijl de hogere mensachtigen, met namen als Henry en Sarah, allerlei behoeften hadden waarop een vlijtige overheid niet alleen moest anticiperen maar die ze ook moest vervullen en bovendien moest vastleggen op formuleren die eerst van de drukpersen moesten komen.

‘Ik snap het,’ zei Mary. ‘Dank u wel.’

Natuurlijk zat het zo. Ze vond het vreselijk achttien te zijn. Veronderstelling en verontwaardiging brandden door je gezonde verstand heen als hete kooltjes door ovenhandschoenen. Daarom krioelde Londen dus nog van de kinderen terwijl de Londense dierentuin leegstond, met driehonderd porties apennootjes van een halve penny in hun zakjes van krantenpapier onverkocht en misplaatst wachtend in het kraampje.

Ze stak haar hand nog eens op en liet die toen zakken.

‘Ja?’ vroeg juffrouw Vine. ‘Was er nog iets?’

‘Sorry,’ zei Mary. ‘Het was niets.’

‘O, goed zo.’

De hoofdonderwijzeres keek even niet naar de rijen kinderen. Ze richtte een blik vol mildheid op Mary.

‘Bedenk dat je nu aan onze kant staat. Je weet wel: de volwassenen.’

Mary kon haar botten bijna voelen kraken van wrevel. ‘Dank u, juffrouw Vine.’

Op dat moment bespeurde het enige gekleurde kind van de school een opening, glipte weg van het verzamelpunt en klom op de van een hangslot voorziene hoofdboort van de dierentuin. De hoofdonderwijzeres keerde zich om.

‘Zachary Lee! Onmiddellijk hier terugkomen!’

‘En zo niet? Stuur u me dan naar het platteland?’

Heel de school hapte naar adem. De negerjongen, tien jaar, onoverwinnelijk, salueerde. Hij schaarde zijn magere bruine benen over de bovenkant van de poort, benutte de voorlaatste en de laatste gietijzeren O van LONDON zoo als de beugels van een voltigepaard en was onmiddellijk uit het zicht verdwenen.

Juffrouw Vine draaide zich naar Mary toe. ‘U kunt de nikker maar beter terughalen, vindt u niet?’

Het was haar eerste reddingswerk tijdens de oorlog. De koperachtige, veulenachtige Mary North doorzocht de verlaten dierentuin op paden die nog goed waren onderhouden. In haar eentje voelde ze zich beter. Heimelijk pakte ze een sigaret. Met de andere hand masseerde ze haar wenkbrauw, in de gedachte dat je frustratie ervan kon overtuigen daar weg te blijven. Alle narigheid kon je afschudden, zoals je as van je mouw kon tikken of een eigenwijze bij door een open raam terug naar buiten kon leiden.

Ze had de giraffenwei en de hollen van de grote katten al geïnspecteerd. Nu ze een kuch hoorde, liep ze op haar tenen de omheining van de grote apen in, door een hek dat zonder meer openzwaaide. Ze trapte door het stro, waardoor een geur van urine en muskus opsteeg die haar hart liet bonzen van angst. Maar haar hoop was dat een dierenverzorger niet zomaar een complete gorilla over het hoofd kon zien bij het natellen in de evacuatielorry.

‘Kom tevoorschijn, Zachary Lee, ik weet dat je hier bent.’

Het was griezelig om in het gorillahuis te zijn, door het besmeurde glas naar buiten te kijken. ‘Ach, toe nou, lieve Zachary. Je brengt ons allebei in de problemen.’

Een tweede kuch en een ritseling onder het stro. Toen met zijn zachte Amerikaanse accent: ‘Ik kom niet tevoorschijn.’

‘Goed dan,’ zei Mary. ‘Dan rotten wij tweeën hier weg tot de oorlog voorbij is, zonder dat iemand ooit zal weten welke talenten we zolang die duurde hadden kunnen demonstreren.’

Ze streek naast de jongen neer, nadat ze eerst haar rode jasje op het stro had gelegd om op te zitten, met de roze zijden voering naar beneden. Het viel niet mee nors te blijven. Je kon erover zeggen wat je wilde, maar de oorlog had haar vóór een middag vol poeha uit Mont-Choisi weg gekregen en had misschien nog meer zegeningen in petto. Ze stak weer een sigaret op en blies rook door een straal zonlicht.

‘Mag ik er ook eentje?’ vroeg het stemmetje.

‘Prachtig gevraagd,’ zei Mary. ‘Maar nee. Niet voor je elfde.’

Vanaf het verzamelpunt kwam het geluid van een blikken fluit. Het kon betekenen dat zware bommenwerpers naar Londen oprukten, of het kon betekenen dat de kinderen in twee min of meer gelijke teams waren verdeeld voor een potje slagbal.

Zachary stak zijn hoofd omhoog door het stro. Mary was nog steeds verbaasd bij het zien van zijn bruine huid, zijn kastanjekeurige ogen. De eerste keer dat hij had geglimlacht, was ze verrukt geweest over de flits van zijn roze tong. Ze had het idee gehad dat die – nou ja, niet ook bruin zou zijn, maar minstens even tegengesteld aan roze als een bruine huid aan een blanke was. Een blauwige tong misschien, als van een skink. Het zou haar niet hebben verbaasd te horen dat zijn bloed zwart was en zijn uitwerpselen bleek ivoor waren. Hij was de eerste neger die ze van dichtbij had gezien – als je de affiches niet meetelde voor de shows met *minstrels* en roetmoppen – en het kostte haar nog steeds moeite niet te blijven kijken.

Het stro kleefde aan zijn haar. ‘Juffrouw?’ vroeg hij. ‘Waarom hebben ze de dieren weggehaald?’

‘Steeds om een andere reden,’ zei Mary en ze telde ze op haar vingers af. ‘De nijlpaarden omdat het zulke vreselijke lafaards zijn, de wolven omdat je er nooit helemaal zeker van kunt zijn aan welke kant ze staan, en de leeuwen omdat ze regelrecht in de dierentuin van Berlijn zullen worden geparachuteerd om het tegen de grote katten van Herr Hitler op te nemen.’

‘Zijn de dieren dan ook in oorlog?’

‘Natuurlijk. Het zou toch absurd zijn als alleen wij dat waren?’

De jongen wekte de indruk dat hij voordien niet over de kwestie had nagedacht.

‘Wat is twee keer zeven?’ vroeg Mary, die de gelegenheid benutte.

De jongen sloeg aan het rekenen, op de zorgvuldige en plichtsgetrouwe manier van een kind dat minstens wilde volhouden tot zijn vingers op waren. Niet voor de eerste keer die week onderdrukte Mary een glimlach én een heerlijk vermoeden dat lesgeven misschien niet de slechtste manier was om de lege uren tussen ontbijt en betere kringen door te brengen.

Op dinsdagochtend had Mary, nadat ze de absenten had opgenomen en voordat ze melk over glazen flesjes had verdeeld, de namen van haar eenendertig leerlingen op bruine bagagelabels geschreven en die door de bovenste knoopsgaten van hun overjassen gestoken. Uiteraard hadden de kinderen, zodra ze zich omdraaide, labels met elkaar geruild. Het waren maar mensen, ook al hadden ze nog geen moeite gedaan groot te worden.

En uiteraard was ze hun met hun geruilde naam blijven aanspreken – ook jongens die Elaine en meisjes die Peter heetten – met een volkomen in de plooi gehouden gezicht. Ze vond het heerlijk dat ze zo snel lachten. Het enige verschil tussen kinderen en volwassenen bleek dat kinderen twee keer zoveel energie wilden steken in het voorneemen niet treurig te zijn.

‘Is het twaalf?’ vroeg Zachary.

‘Is wat twaalf?’

‘Twee keer zéven,’ friste hij haar geheugen op, op de geërgerde toon bestemd voor volwassenen die vragen stelden zonder aan alle emotie te denken die het beantwoorden kostte.

Mary knikte haar verontschuldiging. ‘Twaalf is aardig in de buurt.’

Het blikken fluitje klonk weer. Boven de omheiningen cirkelden meeuwen hoopvol. De herinnering aan voedertijd bleef. Mary voelde een pijnscheut. Alle dienstregelingen van de wereld fladderden nu door de blauwe lucht, dolend op de winden.

‘Dertien?’

Mary glimlachte. ‘Wil je dat ik het je laat zien? Je bent een slimme jongen, maar je bent tien en je ligt kilometers achter met je getallen. Volgens mij is het uitgesloten dat iemand de moeite heeft genomen je iets te leren.’

Ze knielde in het stro neer, pakte zijn handen – nog altijd verbaasd dat ze niet warmer waren dan blanke handen – en liet hem zien hoe je er vanaf zeven nog eens zeven bij telde. ‘Snap je het nu? Zeven plus nog eens zeven is veertien. Het is gewoon zaak niet te stoppen.’

‘O.’

De verbaasde en teleurgestelde houding van jongens wanneer magie zo bloedeloos week voor logica.

‘Wat zou dan drie keer zeven zijn, Zachary, nu je al twee keer zeven hebt?’

Hij bekeek zijn uitgestoken vingers en keek toen naar haar op.

‘Hoelang?’ vroeg hij.

‘Hoelang wat?’

‘Hoelang sturen ze ons weg?’

‘Tot Londen weer veilig is. Zou niet al te lang hoeven te duren.’

‘Ik zie ertegen op naar het platteland te gaan. Kon mijn vader maar mee.’

‘Er kan geen enkele ouder met ons mee. Hun werk is essentieel voor de oorlog.’

‘Gelooft u dat?’

Mary schudde kordaat haar hoofd. ‘Natuurlijk niet. Het werk van de meeste mensen is op z’n best onzin, vind je niet? Actuarissen, schadelde-experts en professoren in de weetnikskunde. De meesten van hen waren nuttiger als ze limericks zouden opzeggen en hun sokken met glitter volpropten.’

‘Mijn vader werkt mee aan de show met minstrels in het Lyceum. Is dat nuttig?’

‘Voor het moreel in ieder geval wel. Als die zwarte zangers niet nodig waren, zouden ze vast al dagen geleden zijn geëvacueerd. Met de *Gospel Train*, denk je niet?’

De jongen weigerde te glimlachen. ‘Ze willen me vast niet op het platteland.’

‘Waarom in hemelsnaam niet?’

De gepijnigde uitdrukking die kinderen hadden wanneer je onverbeterlijk stom deed.

‘O, ik snap het. Nou, ze zullen vast alleen vreselijk nieuwsgierig zijn. Je kunt denk ik verwachten dat ze eerst aan je zullen rukken en plukken, maar wanneer ze eenmaal doorhebben dat het er niet afspoelt, zullen ze je het vast niet verwijten. Mensen zijn best redelijk, weet je.’

De jongen leek in gedachten verzonken.

‘Hoe dan ook,’ zei Mary, ‘ik ga mee waar we ook heen gaan. Ik beloof dat ik je niet in de steek laat.’

‘Ze zullen me verafschuwen.’

‘Onzin. Waren het soms zwarte zangers die Polen binnenvielen? Was het een troep theaternegers die het Sudetenland bezette?’

Hij wierp haar een geduldige blik toe.

‘Duidelijk?’ zei Mary. ‘Op het platteland zien ze liever jou dan de Duitsers.’

‘Toch wil ik niet.’

‘O, maar dat is nu juist het leuke ervan, weet je. Het is gewoon een enorm spel van gaan waar je heen moet. Iedereen die iemand is, speelt mee.’

Tot haar verbazing beseftte ze het helemaal niet erg te vinden te worden weggestuurd. Het was echt een gigantische roulette – zo moest je ernaar kijken. De kinderen zouden wat plattelandslucht opsnuiven en zij... nou ja, het platteland was toch niet meer dan talloze Heathcliffs, losjes verbonden?

Laten we ons eens voorstellen, overwoog ze, *dat deze oorlog ons allemaal zal verrassen*. Laten we eens aannemen dat de evacuatietrein ons naar een woeste streek brengt, ver van deze beschaafde straten waar één op de drie mensen een anekdote over mijn moeder weet of in het district van mijn vader stemt.

Ze stelde zich voor op het platteland te zijn, in een mooi dorp met levendige jonge mensen die door de oorlog in een nieuw patroon waren geperst. Het zou op het draaien van een caleidoscoop lijken, maar dan met grammofoons en dansen. Alleen vanwege haar vriendin Hilda zou ze verliefd worden op de eerste man die ook maar een beetje interessant was.

Ze kneep in de hand van de gekleurde jongen en was blij met zijn glimlach nu haar goede stemming de verbinding legde. ‘Kom,’ zei ze. ‘Zullen we teruggaan naar de anderen voor die alle lol krijgen?’

Ze stonden op uit het stro en ze borstelde het kind af. Hij was een mager geval met geschrokken ogen – of hij langdurig met het röntgenapparaat te maken had gehad – en weerspanning knetterend zwart haar. Ze schudde lachend haar hoofd.

‘Wat is er?’

‘Zachary Lee, ik heb heus geen idee waarom we de moeite doen jou te evacueren. Je ziet eruit of je al bent gebombardeerd.’

Hij keek nors. ‘Nou, u rookt zó.’

Hij gaf zijn weergave ten beste van Mary die rookte als Bette Davis, alsof je door de brandende Craven “A” ongeveer opsteeg. Door de sigaret die zich moeizaam verhief, kwam de pols mooi recht en gingen de eerste twee vingers naar boven in het gebaar van een verveelde heilige die de zegen gaf.

‘Ja, helemaal goed!’ zei Mary. ‘Maar laat me eens zien hoe jij het zou doen.’

Zo soepel als een goochelaar een muntje wegtover, draaide Zachary de denkbeeldige sigaret rond, zodat het rode puntje onder zijn

hand gloeide. Hij keek omzichtig naar links en naar rechts, nam een diepe trek, wendde toen zijn gezicht af en opende een gaatje in zijn mondhoek om rook op het stro te laten stromen. Het uitblazen ging bijna onzichtbaar snel, een mus die van een tak poept.

‘Lieve Heertje,’ zei Mary, ‘je rookt alsof de wereld je vertelt dat het niet mag.’

‘Ik rook als een man,’ zei het kind, dat verveling speelde.

‘Goed. Als je lezen, schrijven en rekenen niet meetelt, heb ik jou geloof ik niets te leren.’

Ze pakte zijn arm en ze liepen samen – hij met de vraag of de leeuwen overdag of ’s nachts op Berlijn zouden worden neergelaten, zij met het antwoord dat het volgens haar ’s nachts zou gebeuren omdat het vooral nachtdieren waren, maar in oorlogstijd wist je maar nooit.

Ze draaiden de tourniquet van de uitgang door. Mary liet de jongen vooropgaan, want het zou al te dwaas zijn als hij zich nog eens uit de voeten maakte terwijl zij al aan de verkeerde kant was van het eenrichtingsdraaihek. Als hun rollen omgekeerd waren geweest, had ze de mogelijkheid beslist te leuk gevonden om te kunnen weerstaan.

De school bleek op het gras in de rij te staan, drie aan drie. Ze hield Zachary’s arm vriendelijk vast tot de hoofdonderwijzeres haar een blik toewierp. Mary paste haar greep aan om die dwingender te laten lijken.

‘Je krijgt later nog met me te maken, Zachary,’ zei juffrouw Vine. ‘Zodra ik van een pand ben voorzien om je te laten nablijven, kun je nablijven verwachten.’

Zachary glimlachte ergerniswekkend. Mary liep snel met hem langs de rijen tot ze bij haar eigen klas kwam. Daar haalde ze de ongekunstelde, verstandige Fay George uit haar rij. Ze liet haar een nieuwe rij vormen met de teruggehaalde wegloper en droeg haar op zijn hand goed en stevig vast te houden. Dat deed Fay, maar eerst haalde ze haar handschoenen uit de zak van haar duffel en trok ze aan. Zachary aanvaardde dit zonder commentaar en keek recht voor zich uit.

De hoofdonderwijzeres kwam tot waar Mary stond, trok met haar neus bij het ruiken van sigarettenrook en keek nadrukkelijk richting hemel. Alsof daar een brullend squadron bommenwerpers was dat Mary op een of andere manier was ontgaan. Juffrouw Vine pakte Za-

chary bij de schouders. Ze schudde hem door elkaar, verstrooid en niet zonder genegenheid. Als om te vragen: ach, wat moeten we toch met jou?

Ze zei: 'Julie jonkies hebben geen idee van de problemen.'

Mary nam aan dat zij degene was die werd vermaand, al kon het evengoed het kind zijn geweest of – omdat haar hoofdonderwijzeres nog steeds richting lucht keek – de jeugdige piloten van de Luftwaffe of de onverschillige cherubijnen.

Mary verbeet zich om niet te glimlachen. Ze vond juffrouw Vine aardig – de vrouw bestond niet alleen uit adders en crinoline. En toch was ze zo vervelend voorzichtig, alsof het leven niet te vertrouwen was.

'Het spijt me, juffrouw Vine.'

'Juffrouw North, bent u vaak op het platteland geweest?'

'Jazeker. We hebben weekends in het kiesdistrict van mijn vader.'

Precies het soort dingen dat ze probeerde niet te zeggen.

Juffrouw Vine liet Zachary's schouders los. 'Heeft u even tijd, juffrouw North?'

'Natuurlijk,' zei Mary.

Ze gingen een eindje verderop staan.

'Wat heeft je ertoe aangezet je als vrijwilliger te melden om les te geven, Mary?'

Uit trots zou ze niet zeggen dat ze zich niet voor iets in het bijzonder had aangemeld – dat ze zich eenvoudig had aangemeld, met het idee dat het gunstig zou aflopen, zoals tot nu toe altijd was gebeurd, door ongeziene invloeden.

'Ik dacht dat ik een goede schooljuffrouw zou zijn,' zei ze.

'Neem me niet kwalijk. De kwestie is alleen dat jonge vrouwen met jouw achtergrond het vak gewoonlijk niet zien zitten.'

'O, daarover denk ik enigszins anders. Als je iets verkeerd moest aanwijzen in vrouwen met mijn achtergrond, is het misschien dat ze werk in het algemeen niet erg zien zitten.'

'En waarom jij wel, liefje?'

'Ik hoopte dat het minder uitputtend zou zijn dan constante rust.'

'Maar is er geen oorlogstaak die meer glamour voor je heeft?'

'U heeft niet veel vertrouwen in me, juffrouw Vine.'